

Председник Белорусије Александар Лукашенко запретио је да ће његова земља иступити из договора са Русијом о савезној држави, а такође из Заједнице Независних Држава, Царинског савеза, уговора о заједничкој одбрани и свих других интеграционих структура на постсовјетском пространству.

Овакву претњу, коју су забележили московски медији, Лукашенко је изрекао као реакцију на изјаве руских званичника да ће Москва „дати адекватну оцену“ председничких избора у Белорусији. Лукашенко је то протумачио као најаву да Москва може да не призна његову победу на наредним председничким изборима предвиђеним за 19. децембар.

Сукоб Москве и Минска тињао је већ дуже време, а избио је у до сада најжешћој форми након јавних изјава Александра Лукашенка и Дмитрија Медведева првих дана октобра. Најпре је Лукашенко, на састанку са представницима руских локалних медија у Минску, оптужио Кремљ да подмеће клипове белоруској привреди и да у целини води антибелоруску политику. Односе са Медведевим и Путином Лукашенко је оценио, „најблаже речено, као лоше“.

Руски председник је у изјави коју је пренео званичан сајт Кремља, оптужио Лукашенка да крши „елементарну људску пристojност“. „Председник Лукашенко у својим изјавама далеко излази не само из оквира дипломатских правила, него и елементарне људске пристojности“ – каже Медведев. Руски председник истиче да се „тако не понаша партнер“ и посаветовао је Лукашенка да се више позабави унутрашњим проблемима – на пример тиме зашто у Белорусији без трага ишчежавају поједини људи.

Медведев каже да је Лукашенко неаргументовано оптужио Русију да не подржава белоруску превреду и њен народ, свртставајући је чак међу непријатеље. „Изручио је сва проклетства на адресу руског руководства. Настојање да се у јавном мњењу формира слика о спољњем непријатељу увек је било присутно у белоруском руководству. Само, раније је та улога била приписивана Америци, Европи и Западу у целини. Сада се та улога приписује Русији“.

Руски председник каже да то за њега није никаква новост и напомиње да је био зачуђен када је још при првом сусрету, уместо да се усредосточи на руско-белоруску сарадњу, Лукашенко у изразито негативном контексту говорио о његовим претходницима, Јељцину и Путину.

Руско-белоруски односи су на некој врсти клацкалице још од распада Совјетског Савеза. У ранијој фази, пар година после разбијања заједничке државе и избора Лукашенка за председника Белорусије 1994 године, изгледало је да ће се две земље суштински зближити са перспективом да створе неку врсту заједничке државе, што је и резултирало уговором који се међутим до дана данашњег не спроводи у већини сегмената. Са омањом групом новинара, лично сам присуствовао сцени у Кремљу када је после разговора са Јељцином, Лукашенко, наздрављајући домаћину и Русији, по руском обичају разбио кристалну чашу о под као израз пријатељства и решености да Москва и Минск изграђују заједничку будућност. Од председника Белорусије узимао сам интервју негде средином деведесетих година уочи званичне посете тадашњег председника СР Југославије Зорана Лилића и у његовом кабинету у Минску разговарао са њим читав сат. Нисам о њему стекао утисак као о „последњем диктатору.”

Да ли се у међувремену нешто променило?

Имам утисак да су у руско-белоруским односима кола почела да се крећу низбрдо после неуспешног сусрета Лукашенка и Путина пре неколико година после кога је Лукашенко изјавио да „Белорусија никада неће пристати да буде руска провинција, односно деведесети субјект Руске федерације. Тако нешто није се усудио да предложи ни Стаљин” – рекао је Лукашенко. Белоруски председник отишао је из Москве љутит одбивши да нама новинарима да изјаву.

Ипак, Москва је подржала поновни избор Лукашенка за председника 2006 године. Да ли ће то учинити и сада, на изборима предвиђеним за децембар ове године? Вероватно – неће. Представница за штампу руског председника, Наталија Тимакова, изјавила је да односи са Минском више никада неће бити као раније. Поједини аналитичари у Москви су мишљења да је Кремљ спреман да ускрати подршку „батки”, како називају белоруског председника. Али, ко би могао да буде фаворит Москве? У овом тренутку таква личност се не може назрети.

И у Москви и у Минску су свесни да две земље мора, као минимум, да одржавају

нормалне међусуседске односе. Белоруска привреда у доброј мери зависи од енергената из Русије, а Белорусија, поред осталог, представља географски мост са западом. То, се, уосталом, изјављује на обе стране. И Медведев и Лукашенко кажу да две земље и народи мора да сарађују и да ће сарађивати без обзира ко је на власти. „Боље Лукашенко овакав какав је, него неки нови белоруски Сакашвили или Јушченко" – каже ми руски колега. Тада бисмо могли да имамо још једног кандидата за НАТО у најближем суседству, на пар стотина километара од Москве.

О неопходности сарадње свесни су и војни кругови у обе земље. Без Батке (Лукашенка) наши „Топољи" неће узлетети – кажу руски војни стручњаци. Они истичу да у неким областима Русија „критички зависи" од кооперације са Белорусијом. Минск има добар потенцијал у разради и модификацији средстава поротивваздушне одбране. Белоруске фабрике изграђују тегљаче и покретна постоља за руске ракете „Топољ-М" без којих су оне неупотребљиве. Зато је руски министар одбране Анатолиј Серђуков упркос вербарлом рату Медведева и Лукашенка, предложио да Москва ратификује уговор са Белорусијом о развоју војно-техничке сарадње.

У Москви се такође схвата да Русија не може да буде у завади са суседима, односно бившим совјетским републикама, а сада независним државама. Балтичке републике – Естонија, Летонија и Литванија се, по оцени Москве, веома нетолерантно односе према Русији. Са Украјином су односи углавном нормализовани, али у тој земљи постоји јака националистичка, прозападна и антируска струја. Са Грузијом је Русија недавно ратовала, а из Јерменије је управо стигла вест да су власти ове иначе савезничке земље показале неким западним војним стручњацима руске ракете стациониране у тој земљи што је изазвало негодовање Москве. Средњеазијске републике су доста ровите о чему сведоче и недавни крвави догађаји у Киргизији. Када се узме у обзир и ситуација на руском Северном Кавказу, слика не изгледа ни мало ружичаста.

Зато је у интересу Русија да одржава добре односе сасуседним и другим земљама, укључујући и Белорусију, разуме се, до границе преко које се не може прећи и док понашање партнера не угрожава руске националне интересе. Поједини руски, али и страни аналитичари, оцењују да многи догађаји на постсовјетском пространству – укључујући и овај у руско-белоруским односима – сведоче да „сојуз њерушимиј"(савез неразрушиви), како се кажеу совјетској химни, није био тако чврст како се је пропаганда тврдила. Испољиле су се у свој отворености проблеми који су тиштили совјетско друштво и који су у коначном свођењу рачуна довели до разбијања највеће државе света; до догађаја који је, како је то у једној изјави оценио Владимир Путин, представљао највећу катастрофу двадесетог века.